

Nagy Zsuzsanna

elnök

Budapesti Corvinus Egyetem Egyetemi Könyvtár

1093 Budapest, Közraktár u. 4-6.

Tel.: +36 1 482-7078

e-mail: zsuzsanna.nagy@uni-corvinus.hu

Nemzeti Kulturális Alap
Közgyűjtemények Kollégiuma

kódszám: 3508/189

Konferenciák, rendezvények, szakmai tapasztalatcserék,
műhelybeszélgetések rendezése

Szakmai beszámoló a „**Nyitott tudomány a magyar tudományos életben**” projekt lebonyolításáról

A projekt elsődleges célja az volt, hogy nemzeti szinten minél szélesebb körben ismertté tegye, a nyílt tudomány fogalmát, filozófiáját és ennek gyakorlati megvalósítását. A nyílt tudomány magában foglal minden tevékenységet, amely elősegíti a tudás disszeminációját, és emellett a tudományos kutatás elemeinek – metodológia, adatok, kollaborációk, - nagyobb átláthatóságát. A nyílt tudomány elsődleges célkitűzése a korlátozások megszüntetése és a kutatási feltételek (eszközök, finanszírozás) javítása. Küldetése továbbá az eredmények és adatok újrahasznosítása, a tudományos kommunikáció átláthatósága, és a mai modern digitális valóságban a web-alapú eszközök aktívabb használata a tudományos együttműködések kialakításában. A nyílt tudomány elveinek és gyakorlatának erősítése hozzájárulhat ahhoz, hogy a tudományos kutatás intézményei nagyobb szerepet vállaljanak a társadalmi problémák megoldásában, a tudomány és a társadalom közvetlenebb kapcsolódásában.

A projekt keretében két napos rendezvénysorozat került megrendezésre 2016. március 2-án és 3-án Budapesten. A rendezvényeket hosszas szervező munka előzte meg. Fő feladat a szakmai tartalom pontos meghatározása és a megfelelő előadók kiválasztása és felkérése volt. Ehhez járultak a szervezés gyakorlati teendői, kommunikációs feladatok (meghívó, plakát tervezése, legyártása), helyszín biztosítása, utazási feltételek biztosítása, étkeztetés-vendéglátás megszervezése, és az ezzel járó adminisztráció.

A szervezés során a Debreceni Egyetemi és Nemzeti Könyvtár főigazgatója, egyben az Egyetemi Könyvtárigazgatók Kollégiumának tagja, jelezte, hogy mint a Nemzeti Open Access Helpdesk magyarországi intézménye hasonló rendezvény megrendezését tervezik. Célszerű volt a két rendezvényt egyesíteni, hogy azonos témában egy helyen, egymás utáni időben minél több szakember számára tegyük lehetővé a részvételt, növelve ezzel a láthatóságot és csökkentve a párhuzamosságot és a szétforgácsoltságot. Így került sor az OpenAIRE és az Egyetemi Könyvtárigazgató Kollégiuma (EKK) közös rendezvénysorozatának megrendezésére „Nyitott tudomány a magyar tudományos életben” címmel.

Az eredetileg tervezett külföldi előadó, a Proud2Know cég vezetőjének meghívása pénzügyi okok miatt meghiúsult. Az általa kért 7000 Eurós díjat az EKK nem tudta és nem is kívánta megfizetni. Szakmai kapcsolatok alapján hívtuk meg Arjan F. Schalkent, az Amszterdami Egyetemi Könyvtár

kutatástámogatásért felelős vezetőjét, aki részben a téma elismert szakembere, részben számos európai egyetemi könyvtárban tartott már hasonló témában előadást illetve vezetett műhelybeszélgetést. A.F. Schalken jelképes előadói díj, valamint utazási és szállásköltségeinek megtérítése fejében vállalta az előadás és workshop megtartását. A hazai előadók kiválasztásánál a szakértelem és a szakmai presztízs volt a fő szempont.

Március 2-án az ELTE Egyetemi Könyvtárának Nagyolvasójában került sor a „Nyitott tudomány...” rendezvény első napi konferenciájára. Nagy Zsuzsanna, az EKK elnöke köszöntötte a megjelenteket, és röviden összefoglalta a nyitott tudomány elvét, az általa elérni kívánt célokat, gyakorlati megjelenési formáit. Az első napi program résztvevői túlnyomórészt könyvtári és információs szakemberek voltak, kisebb részben tudományos kutatók illetve kiadók munkatársai.

Görögh Edit, a DEENK munkatársa az OpenAIRE 2020 projekt bemutatása keretében ismertette a projekt céljait, előzményeit, a résztvevőket és a konkrét tevékenységeket. Kitért az Európa-szintű integrált kutatási információs rendszerre (EuroCRIS), a nyitottság és interoperabilitás követelményeire, a kutatási adathalmazok kezelésének fontosságára, a szabványok kidolgozására, és a könyvtárak e téren játszott szerepére.

Keveházi Katalin, a SZTE Klebelsberg Könyvtár főigazgatója a nyílt hozzáférésű publikálás és annak finanszírozási gyakorlatát ismertette, ahogyan az a Szegedi Tudományegyetemen megvalósul. Bemutatta az SZTE által kiadott nyílt hozzáférésű tudományos folyóiratokat, az Egyetem könyvtár által gondozott repozitóriumait. és az egyetemi vezetés példaértékű döntését, hogy jelentős pénzügyi keretet biztosít a nyílt hozzáférésű publikációk megjelentetésének finanszírozására. A lebonyolítás a könyvtár feladata és felelőssége.

Holl András, az MTA KIK főigazgató-helyettese elsőként a nyílt hozzáférés politikák összehangolását célzó Pasteur4OA projektet, illetve az FP7 projektek során keletkezett publikációk közzétételét támogató Gold OA pilot projektet. Beszél a nyílt hozzáférés arany útjáról, a modell lényegén túl az eltérő gyakorlatokat, a veszélyeket és hátrányokat is ismertette. Kiemelte, hogy Magyarország az elmúlt években becsült értéken 3,5 milliárd Ft-ot költött az OA közzététel arany útjának finanszírozására, ami több mint az EISZ program éves értéke.

Kövér László, a Debreceni Egyetem oktatója-kutatója egy látványos és élvezetes esettanulmányon keresztül világította meg, milyen fontos a kutatási adathalmazok megismerhetősége a további kutatások céljából.

A délutáni szekciót Nagy Balázs, az SZTNH szakjogászának előadása nyitotta a nyílt hozzáférés szabályozásának magyar gyakorlatáról. Röviden megvilágította a szellemi tulajdonjogok megjelenését a jogban, a szerzői jogvédelem célját és eszközrendszerét, ennek megjelenését a szerzőket-kutatókat és a könyvtárosokat érintő területeken. Külön figyelmet szentelt a nyílt hozzáférés jogi hátterének, a szabad felhasználást engedő licenzeknek, az e téren jelentkező számos bizonytalanságnak.

Soós Sándor, az MTA KIK Tudománypolitikai és tudományelemzési osztályvezetője a tudománymetria felhasználási területeiről és lehetőségeiről szólva elmondta, milyen elterjedt téves nézetek uralkodnak kutatói és döntéshozói körökben egyaránt. Ismertette a korszerű mérőszámrendszereket, amelyek az összemérhetőséget illetve a szerkezeti jellemzők feltérését segítik. Megemlítette a kutatásértékelés támogatásának üzletággá válását. A tudományos teljesítmény értékelése komplex folyamat, az eredményt nem csupán a választott mutató befolyásolja, de annak szakszerű használata, a szakterületi

kategorizáció, az aggregáció szintje is. Szakértelem nélkül értékelni, következményekkel járó döntéseket hozni nem ajánlatos.

A konferenciát *Kovács Krisztián*, a Debreceni Egyetem oktatója zárta, aki az APSTRACT című, nyílt hozzáférésű tudományos folyóirat történetével ismertette meg a közönséget.

A március 3-i rendezvényre a Budapest Corvinus Egyetem Könyvtárának Akvárium termében került sor, ezúttal kifejezetten könyvtárosok számára. A téma az egyetemi könyvtárak kutatástámogatásban játszott szerepe, és az ehhez nélkülözhetetlen stratégiai szemléletváltás volt. A program előadásokkal kezdődött, majd műhelybeszélgetésszerűen kérdésekkel-válaszokkal, véleménycserével folytatódott kötetlenebb formában

Király Gábor, a BCE oktatója-kutatója a felsőoktatás hagyományos és korszerű, jövőbeli modelljének felvázolására építve élvezetes, közvetlen stílusban mondta el személyes kívánságait a könyvtári szolgáltatásokkal kapcsolatban. Mik azok az újfajta szolgáltatások, amiket egy oktató szívesen fogadna? Többek között tanulószobák, kutatási adminisztrációs szolgáltatások, a projektekben résztvevő kutató-könyvtárosok, terek a spontán megbeszélésekhez, relaxációs terek, tudományos hálózatok feltérképezése, tudományos „rapid randik”.

Ezután került sor a külföldi mintákat, tapasztalatokat bemutató előadásra, amit a meghívott holland szakértő, *Arjan Schalken* tartott. A résztvevők előzetes igényeit felmérve az angol nyelvű előadás megértését követő tolmácsolás segítette az angolul nem megfelelő szinten tudók számára. Az előadó az Amszterdami Egyetemi Könyvtár szervezet- és szolgáltatásfejlesztését példaként véve mutatta be, hogyan működött egy egyetemi könyvtár a hagyományos könyvtári modellben, lineáris kutatási folyamatszervezés mellett. Bizonyos válságjelek az eddigi modell tarthatatlanságára utaltak, a megújulás nem csak könyvtárszakmai, de menedzsment szempontból is szükségessé vált. A megváltozott kutatási és kommunikációs folyamat új igényeket támaszt a könyvtárral szemben, ami nehéz körülmények között is megvalósítható. A szervezeti és munkakultúrának kell megváltoznia, nem váltófutás, hanem csapatjáték kell, egyedi szakértői tudások, de csapatmunka, beágyazott könyvtáros. Új területek meghódítása, mint adatkezelés, szerzői jogok, publikálás támogatása, tudományértékelés. Részvétel az egyetem stratégiai diskurzusában, gyakorlati megoldások kidolgozása, politikák kidolgozása – a könyvtári relevanciájának kulcsa.

A következőkben gyakorlati példák bemutatása kapcsán indult szakmai beszélgetés a kutatástámogatás nehézségeiről, az elért eredményekről, a jövő feladatairól. *Keveházi Katalin*, *Karácsony Gyöngyi* és *Nagy Zsuzsanna* mutatta be saját könyvtára egy-egy, a témához kapcsolódó projektjét illetve beszélt az új tevékenységekkel, modellekkel kapcsolatos dilemmákról. Számos kérdés merült fel a közönség körében, ezekre az előadók és a résztvevők közösen próbálták megtalálni a lehetséges válaszokat.

A rendezvény mind szakmai színvonalát, mind látogatottságát tekintve sikeres volt. Az előadások témája aktuális és releváns volt, az előretéteket és a gyakorlati munka meglapozását is szolgálta. Az előadók felkészültsége, az előadások kidolgozottsága kiválóan minősíthető. Az első nap a nagyobb befogadóképességű teremben és a szélesebb célcsoportnak szánt program miatt is többen voltak, 65 fő aláírása szerepel a jelenléti íven. Az első napi program résztvevői túlnyomórészt könyvtári és információs szakemberek voltak, kisebb részben tudományos kutatók illetve kiadók munkatársai. Az egyetemi könyvtárak munkatársai mellett a szakkönyvtárak vezetőit és munkatársait, könyvtáros szakmai szervezetek vezetőit, illetve a Magyar Rektori Konferencia munkatársát is a látogatók között

üdvözölhettük. A második napon, a szűkebb szakmai csoportnak, főként az EKK tagjainak és a szakkönyvtárak munkatársainak szánt programon 34 fő vett részt.

Az előadások anyaga korlátozás nélkül elérhető az EKK honlapján

<http://ekk.org.hu/content/nyitott-tudomany-magyar-tudomanyos-életben-eloadasok>

Budapest, 2016. május 25.

Nagy Zsuzsanna